

פסקים והלכות

מאת הרב יוסף אביטבול שליט"א מח"ס שערי יוסף

שאלות ותשובות המצויות בימי בין הזמנים

[שאלות שנשאלו בימי בין הזמנים מנחם אב ה'תשפ"ו]

תשובה: יברך משנה הבריות.

מקור: אף מי שכתב שכיון שראה בתמונה ואין לו התפעלות, אין לכך במקור בפוסקים, ודינה כדין ברכות הראיה ולא ברכה על התפעלות או שמחה כמו ברכת שהחינו, ולכן נראה שצריך לברך בכל אופן, וכן נראה פשוט מכל דברי הפוסקים. וראה מה שנתבאר פרטי הדינים בזה בשערי יוסף שאלות ותשובות המצויות בימי בין הזמנים.

ברך ללא כשרות

שאלה: קבוצת בחורים בקעמפ הגיעו לאטרקציה, והיה שם ברך, ובעל הבית שאינו שומר תורה ומצוות אמר להם שהברך כשר, אך אין הקופסאות של הברך לפנינו, האם אפשר להאמין לו שהברך כשר.

תשובה: אין להשתמש בברך ללא ידיעה בודאי שהפטל כשר.

מקור: אף שעד אחד נאמן באיסורין ודעת השו"ע (יו"ד סי' קי"ט ס"א) שרק החשוד לאכול דבר האסור מדאורייתא או מדרבנן אינו נאמן, ודעת הרמ"א שאין לאכול אף אצל מי שאינו בחזקת כשרות, [וכן מבואר בדברי הרמב"ם (פי"א מהל' מאכלות אסורות הכ"ה) שבזמן הזה אין לוקחים אלא מאדם שמוחזק בכשרות], וכתב בשו"ת אור לציון (חיד"ו פ"ז תשובה ח') שבזמן הזה ראוי להחמיר ולא לסמוך על המוכר עד שיהיה מוכר לו כירא שמים או שיש לו כשרות מוסמכת, ואף הכא שיש טוענים שכל תרכיזי הפטל כשרים, אינו נכון, ויש תרכיזים שאינם כשרים, ולכן אין לצרוך מהברך ללא כשרות.

המפסיק ממשנתו בטיול

שאלה: האם יש איסור להפסיק ממשנתו בטיול ["ואומר מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו (אבות ג' ז)].

תשובה: אף באמצע טיול, הרי הוא בכלל המפסיק במשנתו, ואם רוצה להסתכל יסגור את הספר ויסתכל. [עי' ברע"ב (שם) וכן הורה הגר"ח ק, ונתבאר בשערי יוסף בין הזמנים בארוכה].

הגיע לדירה שגרים שם במשך השנה ואין מזוזה

שאלה: הגיע לדירה שכורה שגרים שם כל השנה של אינו שומר תורה ומצוות ואין שם מזוזה, מה יעשה.

תשובה: יעשה הסכם שכירות חדש וישכור את רק את המיטות והחפצים והקומקום והברז, ולא את הדירה עצמה, ואם לא נעשה הסכם שכירות בכתב אפשר להקל כיון שאין קנין שכירות, [ובפרט שמשלם לפי מיטות אין דינו כשכירות אלא רק זכות שימוש ללינה].

מזוזה בצימר בכתב אחר

שאלה: יש מזוזה בצימר בכתב אחר, [בן אשכנז שנוהג בכתב האר"י או כתב ב"י והמזוזה בכתב ספרדי או להיפך] האם מעכב.

תשובה: כיון שאין חיוב בצימר מעיקר הדין, ורק ראוי שיהיה מזוזה לשמירה, אין בכך חשש, [ובפרט ש"ל כיון שעיקר החיוב על בעל הבית].

תפילה בישיבה באוטובוס

שאלה: נמצא באוטובוס האם יתפלל בישיבה או שיחכה עד שהאוטובוס יגיע ליעדו ויהיה 10 דקות לאחר השקיעה.

תשובה: יחכה 10 דקות לאחר השקיעה להתפלל בעמידה, ולא יתפלל בישיבה כיון שלשו"ע הוא בדיעבד, וגם שבאוטובוס אין בד"כ כוונה, ואינו יכול לכוון בתפילה, ואינו יכול לעשות הכרעות כראוי, [ורק לנשים בדרך לעבודה שאם לא יתפללו באוטובוס לא יתפללו כלל, מקילים להתפלל בישיבה, ואכמ"ל].

מקור: כתב בשו"ע (סי' צ"ד ס"ד) שהרוכב על החמור אם יכול לעמד צריך לעמוד ואם לא יכול, יתפלל בישיבה, וכתב בשו"ע שיש מחמירין באבות, ושצריך לחוש לדבריהם אם לא במקום סכנה, וע"ע בט"ז שם סק"ד ובביה"ל שם, ובמשנ"ב שם סק"ג, ומבואר שהוא רק בדיעבד. ואמנם בשו"ע (סי' צ"ד ס"ט) שמי שהוכרח להתפלל בישיבה צריך לשוב ולהתפלל שוב בעמידה, ואינו צריך להוסיף בה דבר, ובמשנ"ב (שם סק"ז) שלא צריך לחזור ולהתפלל, וכדעת רוב האחרונים שחלקו ע"ד השו"ע, וכ"כ בכה"ח (שם סק"ל ד) ולכן בישיבה לא עדיף כיון שלדעת השו"ע בדיעבד לא יצא, ואמנם דעת כמה פוסקים כדעת השו"ע שצריך לחזור ולהתפלל שוב, ויעשה תנאי בנדה, וכ"כ בחזו"ע (אבילות ח"א עמ' עא) ע"ש, וכן דעת הגריש"א (אשרי האיש ח"א עמ' צח) שבאוטובוס שמתפלל בישיבה צריך לחזור שוב בתשלומין. ע"ש, ומ"מ בנשים שמעיקר הדין נח' הפוסקים מה הגדר התפילה שחייבות מקילים, [וכמ"ש בשו"ת אבני ישיפה (ח"א סימן לב אות ב') שבנשים יכולות להתפלל בישיבה בדרך כיון שיש כמה צדדים להקל בעצם החיוב]. ובדין תפילת מנחה לאחר השקיעה ראה מה שנתבאר בארוכה בשערי יוסף דיני תפילת מנחה מעריב.

נסיעת כהנים למקום שנוהגים שלא לישא כפים

שאלה: האם מותר לכהנים לנסוע למקומות בגליל שנוהגים שלא לישא כפים.

תשובה: מעיקר הדין מותר לנסוע, כיון שלא ביטלו את המצווה, אלא קודם זמן החיוב. והחיוב רק שאומרים לו לעלות. [עי' ביה"ל סי' קכ"ח ס"ד ז"ה אינם] ואם אמרו להם לעלות לדוכן יעלו לברך, כיון שעוברים על עשה. [ציוני הלכה (תפילה עמ' ל) בשם הגריש"א] אמנם לכתחילה ראוי שלא להתפלל שם. [וכמ"ש בה"ב (ח"ו עמ' תצה)].

תפילת שחרית בקבר הרשב"י שאין שם כהנים

האם ראוי לישראל להתפלל שחרית בקבר הרשב"י במירון שאין שם ברכת כהנים, כיון שמפסיד מצות עשה לדעת ספר החרדים, [כמובא בביה"ל ריש סי' קכ"ח]

תשובה: מעיקר הדין אין איסור וכנ"ל, אך יש מקפידים להתפלל דוקא במקום שיש ברכת כהנים, [ולכן אף בחו"ל הולכים להתפלל אצל בני ספרד שיש ברכת כהנים] אך אפשר שתפילה אצל רשב"י יש בכך מעלה, ועדיף להתפלל שם שחרית, וכמו שנהגו רוב העולם שנמצאים באתרא קדישא מירון להתפלל שחרית ליד הצינן.

ברכת משנה הבריות שראה קוף או פיל בתמונה

שאלה: ראה קוף ופיל בתמונה או בסרטון ואח"כ ראה בגן חיות, פעם ראשונה בחיים, האם יברך משנה הבריות.

כניסה לחוף הנפרד בהרצליה שהמחיצה הוסרה

שאלה: האם מותר להכנס לתוך המים בחוף הנפרד בהרצליה, שהורידו את המחיצה באחד הצדדים, ובאותו הצד, יש חוף מעורב.

תשובה: אסור, ואינו נחשב כליכא דרכא אחרינא, כיון שרוחץ באותו מקום שנמצאים גם נשים.

מקור: ע"י בב"ב דף נו ע"ב, וברמב"ם בפרק כא הלכה כא מאיסורי ביאה ושו"ע אבן העזר סי' כ"א ס"א, ואף שבשו"ת אג"מ (אה"ע ח"א ס"ס נ"ו) היקל לצורך רפואה, וחלקו ע"ד הפוסקים, וכמו שהאריך בשו"ת יחו"ד (ח"ה סי' ס"ג) וראה עוד מה שנתבאר בארוכה בשערי יוסף בין הזמנים מהדורת תשפ"ג עמ' 668 בשם גדולי הפוסקים שאף בנשים צנועות, אסור להכנס, והרחק מן הכיעור. ולכן אסור להכנס כל שרואים, אף שהוא רחוק.

שכר צימר עשר דקות מציון הרשב"י והיה במושב אחר

שאלה: שכר צימר שהיה כתוב עשר דקות מציון הרשב"י והיה במושב אחר, ובעל הצימר טוען שעשר דקות ברכב.

תשובה: כיון שהדרך וההבנה שהוא עשר דקות ברגל, וקרוב לציון הרשב"י במרחק הליכה, ולכן יש בכך מקח טעות, בעצם השכירות. [וראה מה שנתבאר בקובץ שערי יוסף שאלות ותשובות המצויות בבין הזמנים].

הזמין צימר והיה מלוכלך

שאלה: הזמין צימר והצימר היה מלוכלך האם יכול לבטל.

תשובה: יכול לבטל, כיון שדינו כמקח טעות, [ואין דינו כאונאה, שקימ"ל שאין אונאה בקרקעות].

כיבוי המזגן בכל פעם שיוצא מהצימר

שאלה: האם אדם יכול להשאיר את המזגן דולק בצימר כרצונו, או שצריך לכבותו.

תשובה: אף שמשלם סכום כסף על הצימר לכל לילה, מ"מ מסתבר שהדבר ניתן לשימוש רגיל, ולא להשתמש בלא הגבלה, ולכן יש לכבות את המזגן, וכפי שרגיל בביתו.

להכניס אנשים אחרים לג'קוזי

שאלה: האם יכול להביא אנשים אחרים לג'קוזי כיון שיכול להיות ולהשתמש בג'קוזי ולמלא אותו עד למעלה, כמה פעמים ביום.

תשובה: אין כזה היתר, כיון שניתן לשימוש רגיל כמו לקחת אוכל מהבית מלון לאורחים שאינם מהמלון, שיש בכך גזל, אלא א"כ ישאל הבעל הבית.

שימוש בכוסות בצימר

שאלה: האם ניתן להשתמש בכוסות בצימר למשחק הילדים.

תשובה: שימוש בכוסות שבצימר כרצונו ניתן לשימוש רגיל, ומ"מ אם משתמש במעט למשחק הילדים כיון שמשלם סכום גדול על השכרת הצימר ובכמה שקלים אין חשש. [ובפרט כפי מה שרגיל בביתו]. וסבונים לקחת מה שנשאר באמבטיה מותר כיון שניתן לשימוש אישי, [בארוגות האחסון בודאי שלא], ומגבות בודאי שיש גזל ופשוט.

להוסיף בני אדם בצימר

שאלה: האם מותר להוסיף בני אדם בצימר.

תשובה: אם סגר לפי מיטה אסור להביא, אבל אם סגר לפי יום על כל הצימר, הרי הוא שלו, אמנם בודאי שאם יביא מזרונים אחרים, מסתמא יש קפיידא, אבל כל שימוש באותם מיטות ששכר, אין חשש.

אמירת תהילים בציון הרשב"י לפני חצות לילה

שאלה: האם מותר לומר תהילים בציון הרשב"י לפני חצות לילה

תשובה: אף שיש רבים שנהגו שלא אומרים תהילים בלילה, מ"מ ישנם כמה אופנים שמקילים בכך, [ובטעם הדברים ראה בהערה].

א. תהילים על חולה שיש בו סכנה, מותר אף לפני חצות, [כמו שנתבאר בארוכה בשערי יוסף פסקי הלכות אבילות בדיני ביקור חולים].

ב. בקברי צדיקים מקילים לומר תהילים. [ויש שנהגו שלא ללכת לקברים בלילה, כיון שלא נהגו לומר תהילים בלילה, אך מעיקר הדין אין חשש ללכת לקברים בלילה, וכמו שנתבאר בארוכה במק"א וע"י במנוחת אמת (עמ' קלו)].

ג. בחודש אלול ובעש"ת, מותר לומר בלילה, [כיון שהם ימים של עת רצון, וכמו שנתבאר בשערי יוסף דיני עש"ת].

ד. במקום שיתבטל מת"ת מותר לומר תהילים.

מקור: אף שקימ"ל שאין קוראין מקרא בלילה, מצינו במדרש רבה (בראשית טו) דיעקב אבינו קרא תהילים בלילה. וכן דוד המלך אמר זמירות בלילה, כדאיתא בברכות (ג). [וכן נראה בלקט יושר (ח"א עמ' 43) שרבו בעל התרומות הדשן היה אומר לפעמים מזמורי תהלים בלילה]. וכ"כ לדינא בשו"ת יוסף אומץ (סי' נד), וכן צידד הש"ד חמד בספר אור לי (סי' מ) דגם נקט להקל ולהתיר אמירת מזמורי תהלים בלילה. ע"ש, ומ"מ אף שבחס"ל (סי' רל"ט סק"ט) כתב, וז"ל: ואף בקריאת תהלים ע"י בס' יוסף אומץ שיש פקפוק, ויותר טוב ללמוד זוהר ומשניות למי שיכול ושאר למודים. עכ"ל, ועכ"פ מבואר דליכא איסורא בהא, וכ"כ באשל אברהם מבוטשאטש (או"ח סי' רלח), וז"ל: יש לומר שאין שום קפיידא על אמירת מזמורי תהלים בלילה לכולי עלמא, כיון שקבע השי"ת שאמירת תהלים יהיה חשוב כנגעים ואהלות, אם כן הרי זה כלימוד משניות שזמנו בתחילת הלילה. עכ"ד, וכ"כ לדינא בשו"ת דברי יציב (ח"ד יו"ד קלב אות ב). ואמנם יש שציידו שיש לומר תהילים בלילה רק לאחר חצות, וכ"כ בספר שפת הים (סימן מ"ג דף קז ע"ב) והו"ד בספר הכתוב לחיים (בהקדמה ד"ה נפשי יסובב). וכ"כ בבא"ח (ש"ר פרשת פקודי ה"ז) שלמעשה אין לקרוא אלא לאחר חצות, ואכמ"ל.

אמירת נזק לבעל הבית על שימוש סביר

שאלה: נזק של שימוש סביר בצימר שאין צריך לשלם עליו, האם צריך להודיע לבעל הצימר עליו,

תשובה: אם הוא שימוש סביר, מעיקר הדין אין צריך אפילו להודיע, ומ"מ בכל מקום ספק ממון ישאל את בעל הדירה או מורה הוראה. [ע"י משנ"ב סי' תר"ו סק"א בשם החיי אדם שלא יסמוך על הוראת עצמו כיון שהיצר הרע יש לו הרבה היתרים].

נהיגה במהירות מופרזת

שאלה: האם יש איסור לנהוג כפי החוקים, הוא אף במעט יותר, או רק במהירות מופרזת.

תשובה: כל החיוב לשמור לחוקי התנועה כיון שאפשר לבוא לידי סכנה, ונראה דהיינו דוקא בדיני התורה עד גיל י"ג אינו נחשב בר מצוה, ומגיל י"ג נחשב בר מצוה, והדבר משתנה בצאת הכוכבים, וכן שבת יוצאת בצאת הכוכבים, משא"כ בחוקים אין גבול, והכל לפי הסכנה, ולכן אם במהירות מעט יותר, אין סכנה, נראה שאין בכך איסור, וכל הכוונה דוקא במהירות מופרזת. [וכמו שכתב בשו"ת מנחת יצחק (חלק ח סימן קמח) שמותר למסור למשטרה מי שאינו שומר חוקי התנועה, וכתב בזה"ל: וא"כ ק"ו בן בנו של ק"ו כמו בנד"ב בנסיעה ברכב במהירות מופרזת דיש לו דין מזיק ממש, ואם הוא נוסע באופן היוצא מכלל השיעור הניתן יש לו בזה דין רודף, ואם אחרי ההתראה והאזהרה הוא ממשיך כרצונו, מותר למוסרו לשלטונות, וכמו כן פשיטא במה שנזכר עוד במכתבו, כגון באינו עוצר הרכב בשעה שמסומן עבורו, שיוכלו הולכי רגל לעבור הכביש, וכן ברכב הבא מכוון אחר לנסוע, או שעוקף רכב אחר בצורה המסכנת, - או שנוהג רכב מבלי שעבר את הבחינה שיועד לנהוג ברכב ולשלט עליו בעת הצורך - דכל אלו בכלל רודף המסכן עצמו ואחרים, ואף אם אין כוונתו לסכן הוי בכלל רודף כנ"ל. עכ"ל, ומבואר דהיינו דוקא היכא שיש סכנה לאחרים. וכן נראה ממש"כ בשו"ת יחו"ד (ח"ז) ושו"ר שכן הורה הגרמ"מ שפרץ שליט"א והו"ד בספר בנתיבות חיים שמי שנוסע קצת מעל המותר באופן שגם לפי התקנות מותרים או בשעת הדחק שממהר מאוד ונוסע ברכב טוב ובכביש רחב עם מרחב ראייה טוב דאינו עובר איסור בזה שהרי כך נהגו להיות קצת גמיש בזה ושוב אין מכניס עצמו לסכנה. עכ"ל].

הגליון מוקדש

לרפואת מורי חמי הרב שמואל בן שמחה לרפואה שלמה בקרוב

ולרפואת הילד חננאל בן מיכל בתושח"י
להצלחת אליה בן לימור לאה בכל הענינים
להצלחת רפאל בן רוזי בכל הענינים

לתרומות להדפסת הגליון ולהצטרפות לרשימת

התפוצה הערות והוספות

ושאלות בהלכה

058-3233587

או באימייל: a921434567@gmail.com